

Warszawa, 18.01.2021 r.

Sz. P.

Andrzej Szweda-Lewandowski
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska

Szanowny Panie Dyrektorze,

Stowarzyszenie Klub Polskie Forum ISO 14000 od dawna wspiera europejski system ekzarządzania i audytu EMAS, funkcjonujący w Unii Europejskiej zgodnie z Rozporządzeniem WE nr 1221/2009, będący istotnym instrumentem realizacji polityki ekologicznej UE i narzędziem do poprawy stanu środowiska. Warunkiem realizacji tych celów jest zachowanie przez wszystkich uczestników odpowiednich, jednakowych zasad w procesach weryfikacji systemów EMAS i rejestracji organizacji przez GDOŚ.

Epidemia COVID-19 i związane z nią restrykcje wpływają również na funkcjonowanie systemu EMAS. Utrudnienia dla normalnego przebiegu procesu weryfikacji EMAS przedłużają się i nie da się w pełni przewidzieć terminu zakończenia tych trudnień. Nie powinno to jednak negatywnie wpływać na poziom rzetelności oceny systemów zarządzania przez akredytowanych weryfikatorów i walidacji danych publikowanych w deklaracjach środowiskowych EMAS. Ponadto warto zaznaczyć, że dla właściwego funkcjonowania i utrzymania systemów EMAS niezbędne jest przeprowadzanie przez akredytowanych weryfikatorów EMAS okresowego nadzoru nad zarejestrowanymi w systemie organizacjami.

Biorąc pod uwagę powyższe, Polskie Forum ISO 14000 proponuje **wprowadzenie przejściowych warunków realizacji weryfikacji EMAS**, umożliwiających sprawne działanie systemu EMAS w specyficznej sytuacji pandemii COVID-19. Te przejściowe warunki powinny być formalnie ustalone. W tym celu wydaje się właściwym, wykorzystanie zaleceń odnośnie audytów zdalnych stosowanych w systemie ISO 14001 (opracowanych przez International Accreditation Forum). Warunki powinny również opierać się na dostępnych nowoczesnych technikach komunikacji, które oferują wiele możliwości kontaktu z osobami i dokonywania wizji lokalnych bez konieczności osobistego pobytu na miejscu. Techniki te okazały się już niezwykle przydatne w obszarach, w których wcześniej korzystano z nich jedynie incydentalnie. Warto pamiętać, że audyty zdalne nie oznaczają jedynie przeglądu dokumentacji, a są rzeczywistym wykonaniem wszystkich etapów i form audytu, w tym rozmowy z personelem, analiza źródeł informacji, ocena stanu technicznego wyposażenia (jeśli dotyczy).

W takich ustalonych i potwierdzonych warunkach przejściowych dla weryfikacji EMAS powinny być uwzględnione wymagania Rozporządzenia EMAS z uwzględnieniem stanowiska Komisji Europejskiej w zakresie audytów zdalnych, jak i podejścia Ministra Klimatu i Środowiska do systemu EMAS.

Proponujemy, aby Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, jako organ odpowiedzialny za rejestrację organizacji w systemie, opublikował warunki uznawania, że weryfikacja z wykorzystaniem zdalnych technik komunikacji jest akceptowalną metodą prowadzenia weryfikacji. Zaznaczamy, że wniosek dotyczy stworzenia takiej możliwości tylko w niektórych precyzyjnie ustalonych przypadkach. Proponujemy szczegółowych warunków dla akceptacji weryfikacji z wykorzystaniem technik telekomunikacyjnych przekazujemy w załączniku nr 1.

Stowarzyszenie Klub Polskie Forum ISO 14000

Siedziba: ul. Hoża 86/410, 00-682 Warszawa,
adres do korespondencji: ul. Półnicy 29/9, 80-177 Gdańsk
tel.: 58 719 75 78, 58 710 45 20
email: sekretariat@pfiso14000.org.pl
Punkt informacyjny Częstochowa: tel. 34 321 43 80

Konto: BOŚ nr 45 1540 1102 2001 5701 9581 0002
NIP: 951-17-13-993
Rejestracja: Sąd Rejonowy dla M. St. Warszawy w Warszawie
XIII Wydział Gospodarczy KRS
Nr KRS: 0000080182

Członkowie wspierający:

Polskie Forum ISO 14000

Spełnienie tych warunków powinno być przedmiotem nadzoru Polskiego Centrum Akredytacji w ramach nadzoru nad weryfikatorami. W przypadku, kiedy PCA wykaże, że warunki nie zostały spełnione, powinno powiadomić GDOŚ w trybie opisanym w art. 28 ust. 9 Rozporządzenia EMAS. W takiej sytuacji weryfikacja nie zostanie uznana, a organizacji może grozić zawieszenie w oparciu o przepisy art. 15 ust. 2 Rozporządzenia EMAS.

Jesteśmy przekonani, że takie rozwiązanie da możliwość przeprowadzania weryfikacji w okresach przewidzianych Rozporządzeniem EMAS, zapewniając jednocześnie wysoki poziom prowadzonych weryfikacji.

W razie jakichkolwiek wątpliwości pozostają do dyspozycji.

Z wyrazami szacunku

Za Zarząd PF ISO 14000
Maciej Kostrzanowski

Do wiadomości
Pan Michał Kurtyka
Minister Klimatu i Środowiska

- Załącznik nr 1 → Propozycja Polskiego Forum ISO 14000 w sprawie warunków stosowania audytu
zdalnego w procesie weryfikacji i walidacji EMAS
- Załącznik nr 2 → Analiza dokumentów źródłowych

Stowarzyszenie Klub Polskie Forum ISO 14000

Siedziba: ul. Hoża 86/410, 00-682 Warszawa,
adres do korespondencji: ul. Pólnicy 29/9, 80-177 Gdańsk
tel. 58 719 75 78, 58 710 45 20
email: sekretariat@pviso14000.org.pl
Punkt informacyjny Częstochowa: tel. 34 321 43 80

Konto: BOŚ nr 45 1540 1102 2001 5701 9581 0002
NIP: 951-17-13-993
Rejestracja: Sąd Rejonowy dla M. St. Warszawy w Warszawie
XIII Wydział Gospodarczy KRS
Nr KRS: 0000080182

Członkowie wspierający:

Załącznik nr 1 do pisma

Propozycja Polskiego Forum ISO 14000 w sprawie warunków stosowania audytu zdalnego w procesie weryfikacji i walidacji EMAS

Zastosowanie elektronicznych form audytu (audyt zdalny) jest dopuszczalne w procesie weryfikacji i walidacji EMAS przy zastosowaniu następujących zasad:

1. W przypadku gdy poważne, nadzwyczajne i nieprzewidziane okoliczności, pozostające poza kontrolą organizacji, uniemożliwiają weryfikatorowi EMAS przeprowadzenie fizycznej wizyty w organizacji (wymaganej art. 25. ust. 4 rozporządzenia EMAS), a okoliczności te nie mogą zostać przezwyciężone przy podjęciu wszystkich racjonalnych starań, weryfikacja może się odbyć zdalnie (włącznie z wizytami w organizacji i jej obiektach), z wykorzystaniem technik teleinformatycznych, gdy:
 - a. Weryfikacja dotyczy odnowienia rejestracji o których mowa w Art. 6 ust. 1 i ust.2 rozporządzenia EMAS.
 - b. Weryfikator wspólnie z organizacją wykażą, że bezpośredni udział weryfikatora jest niemożliwy, utrudniony lub stanowi zagrożenie dla osób uczestniczących w weryfikacji / walidacji (np. gdy obiekty, które podlegają weryfikacji są objęte restrykcjami i ograniczeniami związanymi z COVID-19 lub gdy weryfikacja wiąże się z podróżami i koniecznością nocowania w strefach zagrożenia, itp.);
 - c. Weryfikator w uzgodnieniu z organizacją przeprowadzi ocenę zdolności pozyskania dowodów audytowych, w wyniku której oceni, czy weryfikacja w 100% zdalna nie wpłynie negatywnie na wymagany rezultat weryfikacji. Weryfikator zaplanuje konieczne środki, uwzględniające ryzyka przeprowadzenia działań weryfikacyjnych / walidacyjnych dla zapewnienia poziomu akceptowalnego i zapewniającego pozyskanie wiarygodnych danych.
 - d. Weryfikator i weryfikowana organizacja uzgodnią, w formie udokumentowanej, wymagania techniczne obejmujące zastosowane techniki teleinformatyczne niezbędne dla osiągnięcia zamierzonego rezultatu weryfikacji/walidacji. Uzgodnione wymagania zostaną następnie zastosowane.
 - e. W ramach obowiązku powiadomienia PCA o planowanej weryfikacji (art. 23 ust 2 i 3 rozporządzenia EMAS), weryfikator powiadamia PCA, że weryfikacja jest planowana wyłącznie w formie zdalnej.
2. W przypadku każdej weryfikacji/walidacji innej niż opisana w punkcie 1, dopuszczalne jest wykonanie w trybie zdalnym, (tj. z wykorzystaniem technik teleinformatycznych) wyłącznie badania dokumentacji, wyrywkowego sprawdzenia i rozmów z personelem. Nie zwalnia to jednak weryfikatora z obowiązku fizycznej obecności dla potwierdzenia na miejscu zgodności informacji zawartych w deklaracji środowiskowej oraz dla potwierdzenia skuteczności systemu zarządzania.

Stowarzyszenie Klub Polskie Forum ISO 14000

Siedziba: ul. Hoża 86/410, 00-682 Warszawa,
adres do korespondencji: ul. Pólnicy 29/9, 80-177 Gdańsk
tel..58 719 75 78, 58 710 45 20
email:sekretariat@pfiso14000.org.pl
Punkt informacyjny Częstochowa: tel. 34 321 43 80

Konto: BOŚ nr 45 1540 1102 2001 5701 9581 0002
NIP: 951-17-13-993
Rejestracja: Sąd Rejonowy dla M. St. Warszawy w Warszawie
XIII Wydział Gospodarczy KRS
Nr KRS: 0000080182

Członkowie wspierający:

Załącznik nr 2 do pisma

Analiza dokumentów źródłowych

Powyższe zasady zostały przygotowane uwzględniając:

1. Pismo Ministerstwa Klimatu do PF ISO 14000, nr DZŚ-I.492.4.2020.M1264787.3915691.3129075S z dnia 28-08-2020 r.
2. NOTE TO THE EMAS COMMITTEE MEMBERS Concerns: Derogation from the requirement of on-site visits according to Article 25(4) of Regulation (EC) No 1221/2009 under force majeure in the context of the Covid-19 crisis z dnia 24.11.2019
3. ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (WE) NR 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylające rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE
4. DAVE-01 - AKREDYTACJA WERYFIKATORÓW ŚRODOWISKOWYCH EMAS Wydanie 4 Warszawa, 4.11.2019 r.

Wyjaśnienie dotyczące uwzględnienia powyższych dokumentów przedstawiono w poniższej tabeli:

1.	WYMAGANIE	KOMENTARZ
2.	EN ISO/IEC 17021-1:2015 <i>9.4 Przeprowadzanie auditów</i> <i>9.4.1 Postanowienia ogólne</i> <i>Jednostka certyfikująca powinna mieć proces prowadzenia auditów na miejscu. Proces powinien obejmować spotkanie otwierające na początku auditu i spotkanie zamykające na końcu auditu.</i> <i>Jeśli jakkolwiek część auditu jest wykonywana za pomocą środków elektronicznych lub jeśli auditowana lokalizacja jest wirtualna, jednostka certyfikująca powinna zapewnić przeprowadzenie takich działań przez personel posiadający właściwe kompetencje. Dowody uzyskane podczas takiego auditu powinny być wystarczające do umożliwienia auditorowi podjęcia uzasadnionej decyzji dotyczącej zgodności z przedmiotowymi wymaganiami.</i> <i>UWAGA: Audyty „na miejscu” mogą obejmować zdalny dostęp do zasobów elektronicznych, w których znajdują się informacje właściwe dla przeprowadzenia auditu danego systemu zarządzania. Można także wziąć pod uwagę zastosowanie środków elektronicznych do prowadzenia auditów.</i>	Norma ISO 17021-1 dopuszcza sposób prowadzenia audytu z wykorzystaniem środków elektronicznych (audyt zdalny), jako uznana forma audytu. Odniesienie jest w punktach: 9.4.1, 6.2.2; 9.4.1; 9.2.3.2 d)
3.	ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (WE) NR 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylające rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE, <i>Artykuł 14</i> <i>Odnowienie rejestracji organizacji</i> <i>1. Organ właściwy odnawia rejestrację organizacji, o ile spełnione zostały wszystkie następujące warunki:</i> <i>...</i> <i>c) organ właściwy nie posiada żadnych dowodów, że weryfikacja i walidacja nie zostały dokonane zgodnie z art. 25, 26 i 27;</i>	Organ Właściwy nie jest informowany na bieżąco (na etapie odnawiania rejestracji) czy weryfikacja i walidacja zostały dokonane zgodnie z art. 25, 26 i 27. Badania w tym zakresie prowadzi Polskie Centrum Akredytacji, zwykle jeden raz w roku, u każdego akredytowanego weryfikatora EMAS. Istnieje zagrożenie, że weryfikacja i walidacja mogą zostać uznane na niewłaściwie przeprowadzone, na skutek różnej interpretacji dotyczącej warunków prowadzenia auditów w formie zdalnej.
4.	ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (WE) NR 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylające rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE, <i>Art. 25</i> <i>4. W ramach czynności weryfikacyjnych i walidacyjnych weryfikator środowiskowy dokonuje analizy dokumentacji, wizytuje organizację, prowadzi wyrywkowe sprawdzenia oraz rozmowy z personelem.</i>	Rozporządzenie EMAS wymaga przeprowadzenia wizytacji/ inspekcji organizacji. Rozporządzenie EMAS nie precyzuje jak (jakimi technikami) inne czynności audytowe (analiza dokumentacji, wyrywkowe sprawdzenia, rozmowy z personelem) mają być wykonane. Rozmowy z personelem, wyrywkowe sprawdzenia oraz rozmowy

Stowarzyszenie Klub Polskie Forum ISO 14000

Siedziba: ul. Hoża 86/410, 00-682 Warszawa,
adres do korespondencji: ul. Pólnicy 29/9, 80-177 Gdańsk
tel.: 58 719 75 78, 58 710 45 20
email: sekretariat@pfiso14000.org.pl
Punkt informacyjny Częstochowa: tel. 34 321 43 80

Konto: BOŚ nr 45 1540 1102 2001 5701 9581 0002
NIP: 951-17-13-993
Rejestracja: Sąd Rejonowy dla M. St. Warszawy w Warszawie
XIII Wydział Gospodarczy KRS
Nr KRS: 0000080182

	<p>z personelem są możliwe (i nie stwarzają zagrożenia weryfikacji/walidacji) z wykorzystaniem technik elektronicznych (audytu zdalnego).</p>
<p>5. ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (WE) NR 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylające rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE, Artykuł 4 <i>Przygotowanie do rejestracji</i> 3. Organizacje mające certyfikowany system zarządzania środowiskowego, uznany zgodnie z art. 45 ust. 4, nie są zobowiązane do przeprowadzania tych części, które uznano za równoważne z niniejszym rozporządzeniem</p>	<p>Certyfikacja w zakresie ISO 14001 (EMAS Zał. II A) może odbyć się nawet w całości w formie audytu zdalnego. Zatem organizacje zarejestrowane w EMAS które posiadają niezależną certyfikację ISO 14001, mają inne możliwości wykorzystania technik audytu zdalnego niż organizacje, które są weryfikowane w systemie EMAS, które nie mogą zastosować Art. 3 ust.3 rozp. EMAS.</p>
<p>6. DECYZJA KOMISJI (UE) 2017/2285 z dnia 6 grudnia 2017 r. zmieniająca przewodnik użytkownika, w którym określa się działania konieczne do uczestnictwa w EMAS, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS) 2.4.2. Jakie są zadania weryfikatorów środowiskowych? 2) Sprawdzanie, czy organizacja spełnia odpowiednie wspólnotowe, krajowe, regionalne i lokalne wymagania prawne w odniesieniu do środowiska. <i>Uwaga 1: Weryfikator musi sprawdzić, czy organizacja ustanowiła, wdrożyła i utrzymywała procedurę (procedury) okresowej oceny zgodności z mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi (6). Weryfikator przeprowadza dogłębną kontrolę zgodności organizacji z prawem. W ramach tego zadania sprawdza otrzymane dowody rzeczowe w celu stwierdzenia, czy nie naruszono przepisów w dziedzinie środowiska (7). Weryfikatorzy mogą korzystać z ustaleń organów egzekwowania prawa. Jeżeli nie zostaną znalezione dowody na nieprzestrzeganie przepisów, należy to odnotować w deklaracji środowiskowej; deklarację tę musi podpisać weryfikator. <u>Weryfikator ma jednak obowiązek sprawdzić, czy wymogi rozporządzenia są spełnione, za pomocą standardowych technik audytu. Oznacza to, że nie będzie on w stanie sprawdzić przestrzegania wymagań prawnych w taki sam sposób, w jaki czynią to organy egzekwowania prawa.</u> (...) 5) Wizytowanie organizacji lub obiektu. W przypadku organizacji posiadających jeden obiekt lub wiele obiektów obowiązują różne procedury, dlatego też istotne jest, aby podkreślić różnice w poszczególnych podejściach. <u>W rozporządzeniu EMAS (art. 25 ust. 4) wymaga się, aby weryfikator wizytował organizację za każdym razem, gdy konieczne jest przeprowadzenie czynności walidacyjnych / weryfikacyjnych.</u> <u>a) W przypadku organizacji z jednym obiektem oznacza to, że weryfikator musi wizytować ten obiekt co roku.</u></i></p>	<p>Przewodnik precyzuje kwestię bezwzględnego Wizytowania Organizacji/Obiektu w ramach każdej weryfikacji/walidacji. W przewodniku nie ma odniesienia zabraniającego zastosowanie technik audytu zdalnego, w odniesieniu do badania innego niż wizytowanie na miejscu.</p>
<p>7. Komunikat Ministerstwa Klimatu z dnia 06-04-2020 DZŚ-1.492.3.2020.MS Mając na uwadze sytuację związaną z pandemią COVID-19, Komisja Europejska wystosowała do przedstawicieli państw członkowskich Unii Europejskiej pismo w sprawie przedłużenia terminu ważności rejestracji organizacji zarejestrowanych w systemie EMAS, których proces tegorocznej weryfikacji może być utrudniony ze względu na wprowadzone na poziomie poszczególnych krajów środki zmierzające do ograniczenia rozwoju epidemii (pismo z dnia 26 marca br., znak: Ref. Ares (2020)1781002, w załączeniu). Po konsultacjach ze służbami KE, pragnę podkreślić, że: wszystkie weryfikacje i wizyty na miejscu, które już zostały odwołane lub będą</p>	<p>Komunikat nie odnosi się do kwestii formy prowadzenia audytu. Komunikat odnosi się jedynie do weryfikacji utrudnionej ze względu na wprowadzone na poziomie poszczególnych krajów środków zmierzających do ograniczenia rozwoju epidemii. Kwestia które/jakie środki ograniczające uniemożliwiają weryfikacje i wizyty na miejscu są uznawane dla Organizacji i Jednostki Certyfikującej.</p>

Stowarzyszenie Klub Polskie Forum ISO 14000

Siedziba: ul. Hoża 86/410, 00-682 Warszawa,
adres do korespondencji: ul. Pólnicy 29/9, 80-177 Gdańsk
tel.: 58 719 75 78, 58 710 45 20
email: sekretariat@pfiso14000.org.pl
Punkt informacyjny Częstochowa: tel. 34 321 43 80

Konto: BOŚ nr 45 1540 1102 2001 5701 9581 0002
NIP: 951-17-13-993
Rejestracja: Sąd Rejonowy dla M. St. Warszawy w Warszawie
XIII Wydział Gospodarczy KRS
Nr KRS: 0000080182

	<i>musiały zostać anulowane z powodu wprowadzonych środków ograniczających rozprzestrzenianie się wirusa SARS-CoV-2, należy ponownie zaplanować w późniejszym terminie.</i>	
8.	NOTE TO THE EMAS COMMITTEE MEMBERS Concerns: Derogation from the requirement of on-site visits according to Article 25(4) of Regulation (EC) No 1221/2009 under force majeure in the context of the Covid-19 crisis. 24/11/2020	Zawiera wezwanie Organu Właściwego do dokładnej oceny i rozważenia okoliczności działań weryfikacyjnych i walidacyjnych w związku z ograniczeniami COVID-19
9.	Podsumowanie: Korzystanie technik elektronicznych jest jedną z standardowych technik audytu, stosowaną w audytach np. ISO 14001. Jednostki certyfikujące, w okresie zagrożenia COVID 19 kierują się zasadami, że przy audytach dla utrzymania systemu możliwe jest wykonanie nawet całości audytu w formie zdalnej. W przypadku audytów certyfikujących oraz dla odnowienia (rozszerzenia) certyfikacji, audyt zdalny jest możliwy z wyłączeniem branż wrażliwych środowiskowo, gdzie przynajmniej część audytu musi wiązać się z wizytacją na miejscu prowadzenia działalności. W świetle ostatnich informacji dotyczących COVID 19, należy się liczyć z różnego stopnia zagrożeniami i związanymi z tym ograniczeniami, które mogą powodować ograniczenia w prowadzeniu audytów w dłuższej perspektywie czasowej. Takie zagrożenia i okoliczności należy uwzględnić przy planowaniu i realizacji audytów EMAS. Wykorzystanie formy audytu zdalnego także w odniesieniu do weryfikacji i walidacji w systemie EMAS nie jest zabronione, a z uwagi na zagrożenia COVID 19 jest wskazane.	

Stowarzyszenie Klub Polskie Forum ISO 14000

Siedziba: ul. Hoża 86/410, 00-682 Warszawa,
adres do korespondencji: ul. Pólnicy 29/9, 80-177 Gdańsk
tel.: 58 719 75 78, 58 710 45 20
email: sekretariat@piso14000.org.pl
Punkt informacyjny Częstochowa: tel. 34 321 43 80

Konto: BOŚ nr 45 1540 1102 2001 5701 9581 0002
NIP: 951-17-13-993
Rejestracja: Sąd Rejonowy dla M. St. Warszawy w Warszawie
XIII Wydział Gospodarczy KRS
Nr KRS: 0000080182